

תלמידי

היה ראשון
אשר יבין
נאמר היום
עם בארץ
עם בארץ

אור ובהירות בעבודת השם במשנת ברסלב

והפרי את לב האמן משרכם
ונתתי לכם לב בשר

פרשת תצוה
גליון ח | תשפ"ב

אור להביות הלב של איש ישראל
בועד מאד עד לב השמים לח' ויברך,
ואין סוף ואין תכלית לתשקתו

לב ופנימה של הברכה

ועשית השין משפט רבוע יהיה (שמות כח, טו)

חושן המשפט שהיה בבית המקדש, בו היה מתעטר הכהן גדול ונשאו על לבו, ובו היו האורים ותומים, שעל פיהם היו יודעים איך להתנהג בכל דבר וענין.

כל אלה בהיות ההיכל על מקומו, אשרי עין ראתה אלה, ומעת אבדנו כל אלה "אין לנו לא כהן גדול ולא אורים ותומים, ואנו כותעים ואין לבקש".

איך בכל זאת אפשר לשרוד בדור כזה? איך אפשר גם היום לזכות בבחינה מסוימת לאותה רוח משפט דקדושה? מהו סוד חושן המשפט השנין גם לי ולך ולכל אחד מישראל, אפילו ואולי דווקא כשהוא נמצא בגלות גדולה, כמונו היום.

מגלה לנו מוהר"ת בהלכות ברכת השחר הלכה ה' אות פ"ו, מהו סוד החושן, ולמה היה רבוע, וזה לשונו הק':

מבואר בהתורה 'היכל הקודש' בסימן נ"ט בליקוטי מוהר"ן חלק א', שבחנית משפט זה הוא בחנית ריבוע, בחנית חושן המשפט שנאמר בו 'רבעו יהיה כפול', נמצא שהמשפט שהאדם צריך להשפיע עם עצמו ולשפוט את עצמו, שהוא בחנית התבודדות ושיחה בינו בין קונו, הוא בחנית ריבוע. ועל שם זה בעצמו נקרא 'רבעו', כי עיקר ההתבודדות והשיחה צריך להיות בהתחזקות רצונות טובות להשם יתברך עד שייכלל באהדותו יתברך בבחינת ד' דאחד מכל מקום שהוא, בבחינת 'מארבע הרוחות באי הרוח', שמכל ארבע הרוחות העולם שנתפזר דעתו לשם, ישוב מכלם לד' דאחד, להיכלל ברוח ה' שהוא רצונו יתברך, כי רוח לשון רצון.

סוד ה'ריבוע' הוא, שכשאתה מרגיש כניחא ואין לבקש, מנסה לברוח ואין לאן, אתה מנסה לברוח למזרח, למערב, לדרום או לצפון, עד שאתה מגלה כי אין לך מקום בעולם; אין מי שיעזור לך, מכל פינות ומחנות שרצית למצוא את הישועה, ואינו. ואז הרי אתה מרים עיניך לה', וכולל את כל ארבע פינות העולם המרומוזים באות ד' שב'אחד', ומכולם תראה כי רק ה' אחד, והוא זה שיעזור לך.

כי זה עיקר ההתבודדות שצריך להתבודד ולהשפיע עם עצמו: היכן הוא בעולם? והיכן נפתור דעתו ומחשבתו ורצונו? והיכן נשלך ונתנה על ידי מעשיו ומחשבותיו? עד שפיל על רוב רואה בעצמו שאין לו מקום ורוח מארבע רוחות העולם לברוח לשם ולהתחבא שם מפני העולם שנשמות ורוחותיו, מן גוף ונפש ומנוח ופנימה, בבחינת 'אנה אלף מרוחך', ובבחינת 'אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עורי', וכמו שכתוב 'הבט ימין וראה ואין לי מכור אבד מנוח ממני', וכמו שאומרים בסליחות 'פנינו לימין ואין עוז, לשמאל ואין סומך', וכן הרבה, עד שרואה שאין לו מנוח כי אם אליו יתברך לבד, בבחינת 'ממך נקתי וְשָׁבָתִי אֵלֶיךָ', וכמו שכתוב 'ומנוח ביום צר לי', ובשכלי זה בחנית המשפט הנ"ל שהוא בחנית התבודדות נקרא 'רבעו'.

אם זכית להתבודד, יש לך חושן המשפט ביד, ואת האורים ותומים. רק כך תוכל לפעול את ישועותיך הרוחניות ואף הגשמיות, ולדעת בכל ענין כדת מה לעשות.

נשק ושמו 'ריקוד'

זה נראה לנו כמו איזה שעשוען שמגיע לפי מצב רוח / אבל הצדיקים מגלים שזה נשק חזק ביותר שהולך לכבוש את המלחמה כולה / ריקוד של מצויה

גם 'אהרן הכהן' אביהם של הכהנים בהם עוסקת פרשתנו, זכה לקדושת הכהונה על ידי "וראך ושמו בליבו", היינו, על ידי אותה שמחה קדושה שבלב, שמחה המביאה ומשפיעה קדושה.

לאחר שסיים רבינו הקדוש לומר תורה זו (תורה ב' בליקוטי מוהר"ן בה גילה סוד זה) הדגיש וחזר והדגיש שהוא אכן מתכוון כפשוטו - להרים את הידיים והרגליים בריקוד, ודייקא על ידי כך יפעלו את כל התיקונים הנוראיים הללו ותיעשה המתקת דינים בכל העולמות, כשהוא כופל ומששל כמה פעמים ואומר בזה הלשון: "כך אמרת! שעכשיו נשמע גזירות חס ושלוה על ישראל, והנה הולכים וממשמשים לבוא ימי הפורים האלה, ויהי ישראל מרקדים ומחאו כף, ועל ידי זה ימתיקו הדינים". וחזר וכפל דבריו ואמר בפה מלא: כך אמרת! (שיחות הר"ן, קלה).

"וכוננתו הייתה" - מסביר מוהר"ת - "להעיר לבבנו שנדע ונבין שכל דברי תורתו הקדושה, אף על פי שיש בה עמקות גדולה ונורא מאד מאד ורזין עלאין וסודי סודות עמוקים ורחבים מני ים בכל דיבור ודיבור, אף על פי כן עיקר כוונתו הייתה כפשוטו, שיחזקו עצמן לשמוח בימי שמחה, עד שיזכו להתעורר לריקודין והמחאת כף, ועל ידי זה ימתיקו הדינים".

אחרי שסיימנו להביא בקצרה את עיקרי העצה הנוראה שגילה רבינו הקדוש, לא נותר אלא להתייחס למילים אותם הוא אמר לאחר מכן: "כך אמרת!". שכן במוחנו הדל והפגום קשה לנו להאמין, שאנשים שפלים כמונו יעשו כמה תנועות של ריקוד בידיים וברגליים, ועל ידי זה תבטל העבודה זרה ונזכה לקבלת התורה מחדש...

כמה שזה נראה מופרך, מיותר, או כל הגדרה אחרת שעולה במוחנו כשאנחנו חושבים על ריקודים כסתם יום חול. הצדיקים מתעקשים בתוקף: "כך אמרת!". על ידי שתישא את רגליך בשמחה דקדושה, תוכל להתחיל להיכנס מחדש בשערי התורה, בשערי השמחה, בשערי אמונה תמימה וטהורה.

כל מה שנשאר לנו הוא לשאת ידינו ורגלינו אל שמחת הלב, ולהתחזק באמונה דקדושה, אמונה בכוחו של יהודי, וגם אמונה בעצותיהם הנשגבות של הצדיקים, כן, זה ממש כך! ריקודים והמחאת כף של כל יהודי פשוט, יביאו רוח של טהרה ואור שתבטל את העבודה זרה בתכלית, ותביא לקבלת התורה ולגאולה במהרה.

לכבוד חודש אדר נפתח בשאלה: מה הקשר בין ריקודים, עבודה זרה, ז' אדר וקבלת התורה?

במבט ראשון אפשר לחשוב שהבאנו מראי מקומות לדרשת פורים הגונה... אבל ממש לא! הנידון פה הוא ענין רציני בתכלית, ובהמשך אף נראה כיצד הוא שופך אור יקר על קדושת ימי הפורים הקרבים ובאים.

כדי להבין את הקשר, נצטרך לחזור שנים רבות אחורה אל שושן הבירה:

המן הרשע עורך גורל בשביל למצוא תאריך מתאים, בו הכי כדאי לסדר את 'בעיית היהודים'. והנה, התאריך הראשון שעולה בידו הוא יום פטירת רבם של היהודים, ז' אדר. תאריך שמסמל את שיא הייאוש ואובדן התקווה של היהודים. המן הרי החשיב את עצמו לאליל, ובדיק באותו יום הסתלק משה רבינו הלוחם הגדול נגד עבודה זרה, היש לך תאריך מוצלח מזה?!

אבל דבר אחד הוא לא ידע... הוא לא ידע שמשעה רבינו נקבר בכוונה מול בית פעור, ודווקא כך הוא יכניע את טומאתו. וזאת, מכיוון שהפטירה וההסתלקות שלו הם שלב חדש במלחמה מול כל ה'עבודות זרות' שבעולם.

את הסוד הזה גילו מרדכי ואסתר בימיהם: הם המשיכו לעולם 'קבלת התורה' בהתחדשות עצומה וכמאמר הכתוב "קיימו וקיבלו - קיימו מה שקיבלו כבר". בכך הלכו בדרכו של משה רבינו שגילה את התורה לעם ישראל, ובכח התורה הכניעו את המן הרשע.

כיצד ממשיכים 'קבלת התורה' חדשה? ובכן, צדיקי הדורות מגלים לנו דרך נפלאה ונוראה: "על ידי ריקודים והמחאת כף" (ליקוטי מוהר"ן, י). ממש כך! כמה שזה נשמע פשוט וקל, הרי זה עליון וקדוש.

ה'ידיים' מגלה רבינו הקדוש מכוונים כנגד 'תורה' שבנגלה, וה'רגלים' שעליהם נאמר 'חמוקי ירכיך בסתר', עומדים כנגד חלק הנסתר שבתורה. ועל ידי הגהת הידיים והרגליים מכניעים את העבודה זרה, שכן על הידיים נאמר: 'ויהי ידיו אמונה' - היפך ע"ז, ועל הרגלים כתוב 'רגלי עמדה במישור' - היפך 'נטיית רגלי' המרמוזים על מיינות ואפיקורסות.

ולכן, כאשר האדם מגיב את ידיו ורגליו בריקוד של שמחה דקדושה הנובעת מהלב, הרי הוא מטעה את הלב מרוח המיינות שממלאה אותו, ומבטל את העבודה זרה וחרון האף מעל עם ישראל, וממתיק את הדינים.

'שמחה' ו'הצלחה' – האם יש קשר ביניהם?

הר"ר שמחה: נכון! וכאן אף מגלה לנו הבעטלער את סודו: שמחתו אינה מבוססת על מילוי חסרונות!

מה שהחיים הטובים כל כך רחוקים מהעולם, אין זה אלא מחמת ששמחתם מבוססת על מילוי חיסרון. גם ברוחניות יש כאלה שכל שמחתם בתורה ועבודת ה' היא מכך שמתמלא להם חסרונותיהם, והם מצליחים להוציא מכח אל הפועל את תכונותיהם...

ואז, כל שמחתם תלויה אך ורק בהצלחתם; גם כשהם לומדים דף גמרא, אין להם חיות מעצם הדף שהם לומדים, אלא מכך שעל ידי זה הם בונים עוד שלב בבנין הצלחתם, בנין ידיעת כל הש"ס וכיו"ב.

וכשתכנית אחת אין מצליחה לו, הרי הוא תולה תקוותו ושמחתו בתכנית חדשה, ועם הזמן, כשהוא מתעייף ומתייאש מלהצליח, אין לו שום חיות ושמחה.

ר' מנחם: מהי אם כן השמחה שאינה תלויה במילוי חסרונות והצלחות?

הר"ר שמחה: השמחה בהשם יתברך בעצמו!

ר' מנחם: מה הכוונה לשמוח בה'?

הר"ר שמחה: הכוונה היא שכשאתה לומד דף גמרא, או מקיים איזה מצוה ועבודה - אין השמחה שלך ממנה שעל ידי זה אתה 'מצליח', אלא ממנה שאתה זוכה לעשות את רצון ה', ולהידבק ולהיכלל בו.

ר' מנחם: אתמול אכן למדתי עם חברותא את 'התורה הזמנית' החדשה, תורה כ"ד בליקוטי מוהר"ן, שם מדבר רבינו על שמחת המצוות.

הר"ר שמחה: ואיך מפרש זאת מוהר"ן בליקוטי תפילות?

ר' מנחם: לא הספקתי עדיין לומר את התפילה...

הר"ר שמחה: אז הנה היא לפניך, וכך הוא כותב שם:

ותזכנו שנעשה כל המצוות בשמחה גדולה ועצומה מאד, כאשר ראוי לשמוח ולשוש ולגיל בך ה' אלקינו, בכל עת שאנו זוכים לקיים ולעשות איזה מצוה, אשר כל מצוה ומצוה היא אחדותך, ואנו זוכים להתדבק בך ולהיכלל בך ה' אלקינו על ידי עשיית כל מצוה ומצוה!"

זוהי שמחתנו! שאנו זוכים על ידי כל מצוה ומצוה להתדבק ולהיכלל בה' יתברך. וגם אם המצוה הזאת או הלימוד הזה לא יהפוך אותי ל'מוצלח', יש לי במה לשמוח שמחה עצומה עד אין סוף...

אלא מצוה שמוטלת על כל איש ישראל, ללא שייכות למצבו הרוחני או הגשמי. כך השמחה בה' היא מצוה שמוטלת על כל איש ישראל, לשמוח בה', ללא שום שייכות למצבו הרוחני או הגשמי.

ר' מנחם: אני שומע, אך איני מבין כל כך. תמיד אני יודע ש'שמחה' קשורה ל'סיפוק'...

הר"ר שמחה: סליחה שאני קוטע את דבריך, אך מהיכן אתה יודע זאת? היכן למדת זאת? בפרסומות של הסדנאות והקורסים של הפסיכולוגים, או להבדיל בספרי מוסר, חסידות, וקבלה?

ר' מנחם: אני לא זוכר... אבל נראה לי שזה דבר פשוט לכל בר דעת, שהשמחה של האדם נובעת מה'סיפוק' שיש לו מחייו, בגשמיות או ברוחניות. ומי שאין לו סיפוק, אין לו שמחה. נישט אזוי!"

הר"ר שמחה: לא סתם שאלתי אותך על הפסיכולוגים, כי אכן שמחה גשמית היא שמחה שבאה מ'סיפוק' שפירושה 'מילוי חסרונות'. אך יש שמחה רוחנית, שאין לה קשר למילוי חסרונות. אלא היא גבוהה הרבה יותר מהשמחה הרגילה, נקיה יותר, אמיתית יותר. השמחה שעליה מספר הבעטלער החרש בסיפורי מעשיות...

הבה נלמד את דבריו בפנים (סיפורי מעשיות, מעשה מושבה בעטלערס):
הבעטלער החרש אומר לחתן והכלה: "אתם טובים שאני חרש? אין אני חרש כלל! רק שכל העולם כולו אינו עולה אצלי לכלום, שאשמע החיסרון שלהם. כי כל הקולות כולם הם מן חסרונות, כי כל אחד ואחד צועק על חסרונו. ואפילו כל השמחות שבעולם כולם הם רק מחמת החיסרון, ששמח על החיסרון שחסר לו ונתמלא. ואצלי, כל העולם כולו אינו עולה לכלום, שייכנסו באוזניי החיסרון שלהם. כי אני חי חיים טובים שאין בהם שום חיסרון. ויש לי הסכמה על זה שאני חי חיים טובים, מן המדינה של עשירות. וחיים טובים שלו הוא, שהיה אוכל לחם ושותה מים."

הבעטלער החרש חי "חיים טובים". גם אם אין לו אלא לחם ומים, הוא חי חיים טובים ומתוקים...

ר' מנחם: זה מזכיר לנו קצת את ה"תם" שבסיפורי מעשיות, שגם הוא לא אכל ושתה אלא לחם ומים, וטעם בהם את כל הטעמים הטובים שבעולם.

ר' מנחם: רבי שמחה! בזכותך, כבר שבוע שלם שאני משתדל לחייך...

הר"ר שמחה: הודו לה' כי טוב!

ר' מנחם: אבל תכל'ס, אין אני בשמחה...

הר"ר שמחה: מדוע?

ר' מנחם: כי אין לי שום הצלחה, לא בתורה, לא בתפילה, ולא בעבודת השם.

הר"ר שמחה: מה הקשר בין 'הצלחה' לבין 'שמחה'?

ר' מנחם: איני מבין את שאלתך, הרי כל השמחה של האדם נובעת ממנה שיש לו סיפוק בחייו מהצלחותיו.

הר"ר שמחה: תוך כדי שאני מדבר אתך אני נזכר מסעפיך בספר המידות, שם אכן מקשר רבינו בין הצלחה לבין שמחה, אך מהכיוון ההפוך לגמרי. שם הוא אומר "מי שהוא שמח תמיד, על ידי זה הוא מצליח"

(ספר המידות, הצלחה ח"ב א. א. וכן שמחה ח"ב א.). ומדבריו אתה למד, שהשמחה קודמת להצלחה, ולא ההצלחה לשמחה...

ר' מנחם: אך כיצד יכול אחד שאינו מצליח, לשמוח? כשאינו רואה בעצמי שאיני מתקדם בעבודת השם, כיצד אשמח?

הר"ר שמחה: אתה צודק שההתקדמות בעבודת ה' מדרגה לדרגה היא הגורמת לשמחה, וכפי שלמדנו בתקופה האחרונה ב'תורה הזמנית', תורה כ"ב בליקוטי מוהר"ן, שע"י העליה מדרגה לדרגה - מ"נעשה ונשמע" זה ל"נעשה ונשמע גבוה יותר" (מכבודא שם) - זוכים לשמחה.

אך בכל זאת, האם לדעתך, מי שאינו מתקדם כלל בעבודת ה', ואין לו שום הצלחה, לא אמור לשמוח?

ר' מנחם: האמת שאיני יודע...

הר"ר שמחה: רגע רגע; וליטול ארבעת המינים בסוכות ולשתות ארבע כוסות בפסח, הוא כן מחויב, אותו מסכן שאינו מצליח בעבודת ה'?

ר' מנחם: בוודאי!

הר"ר שמחה: למה? הוא הרי לא מצליח בעבודת ה'?

ר' מנחם: מה הקשר? ארבעת המינים היא מצוה, ומצוה חייבים לקיים בכל מצב, בין אם הוא מוצלח ובין אם אינו מוצלח. גם הרשע הגדול ביותר חייב לקיים את מצוות התורה.

הר"ר שמחה: ומה עם שמחה? האם אינה מצוה?

ר' מנחם: האמת ששאלתך מזכירה לי שרבינו אכן כותב "מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד" ... (ליקוטי מוהר"ן תניינא, כד)

הר"ר שמחה: נפלא מאד! לכך חתרת...

השמחה היא מצוה, וכשם שכל מצוות התורה אין אנו מקיימים רק בהיותנו מוצלחים, אלא מפני שכך ציוונו ה'. כך גם השמחה אינה רק תוצאה של הצלחה, או תולדה של התקדמות רוחנית. אלא היא מצוה שמוטלת על כל יהודי, לשמוח בה!
כשם שמצוות נטילת לולב אינה תוצאה של התרגשות רוחנית נעלית, או תולדה של התעוררות עצומה,

נחמת

לשמוח בה' ככל מצוה ומצוה

ותזכנו שנעשה כל המצוות בשמחה גדולה ועצומה מאד. כאשר ראוי לשמוח ולשוש ולגיל בך ה' אלקינו, בכל עת שאנו זוכים לקיים ולעשות איזה מצוה, אשר כל מצוה ומצוה היא אחדותך, ואנו זוכים להתדבק בך ולהיכלל בך ה' אלקינו על ידי עשיית כל מצוה ומצוה!"

תולדות חייו הקדושים של
אין עינו מוהרנ"ת זי"ע
ע"פ פני ראש הסיני בארבעת פנים שנת צ"ב
פרקח

"עתה אולי אזכה להיות איש כשר..."

צירופי ההשגחה שהובילו להתקרבות מוהרנ"ת לרבינו

בחודש אלול תקס"ב, עקר רבינו משכנו מהעיר זלאטיפאלי, ועבר לגור בברסלב.

רבות נאמר ונכתב אודות ענין זה של עקירת רבינו מושבו ממקום למקום, שהיו לו בזה עניינים מופלאים. אולם בעניין ישיבתו בברסלב היו לרבינו סודות נפלאים ונוראים מאד, כפי שגילה מעט בעצמו. באותו זמן אמר רבינו: "עד עכשיו היה 'בדד ישב מחוץ למחנה מושבו' - עכשיו מתחיל...", על כך כותב רבי נתן כי אין ידוע לאיזו התחלה התכוון רבינו, אך "העניין הוא, שעכשיו מתחיל ה' יתברך להטיב עמו" (חיי מוהר"ן, קטו).

נשמה חדשה...

מיד בהיכנסו לברסלב, פנה רבינו אל תלמידו הגדול והמקובל, רבי יודל מדאשיב, וכה אמר לו: "רואה אני נשמה חדשה באוקראינה סמוך לברסלב..." רצונו איפוא שנשמה זו תתקרב אליו.

כמו כן, מאז שובו של רבינו מארץ ישראל, התבטא: "משתוקק אני שיתקרב אלי למדן בעל לשון לימודים, ואז אוכל לבאר על ידו את כתבי האר"י ז"ל, עד שאפילו נערים יודעי ספר יהיו יכולים להבינם".

המרחק בין ברסלב לנמירוב, מקום שהותו של מוהרנ"ת בעת ההיא, הוא לא רב, קילומטרים ספורים מפרידים ביניהם, כך שביאת רבינו לברסלב היתה סיבה עליונה מאת ה' להתאחדות הרב עם התלמיד, שרבינו עצמו רימז לא פעם שהיא ענין נשגב ומופלא, והוא בחינת הקשר שבין משה רבינו ליהושע בן נון - תלמידו הנאמן, ובשפת המקובלים קשר זה הוא בחינת הייחוד של 'חמה' ו'לבנה' - 'חכמה' ו'מלכות'.

'הרבי החדש'

באוקראינה נהוג היה שבכל פעם מתקיים יריד בעיר אחרת. באותו זמן התקיים היריד בברסלב, וסוחרים הגיעו מכל האזור, גם בנמירוב (ע"פ 'טעם דקנים' גיליון ל"ט).

נהוג היה אצל הסוחרים המגיעים ליריד, להיכנס אל הצדיק הדר בעיר היריד, להגיש לו קוויטל ופדיון, בבקשת ברכה להצלחה בעסקיהם.

ואכן, עם כניסת רבינו לברסלב, שיחרו לפתחו סוחרים רבים שהגיעו עם פתקאותיהם בבקשה להצלחה וברכה. ולפעמים היו אף מתעכבים בבית הצדיק לשמוע דברי תורה ויראה והדרכה בעבודת הבורא.

סוחרי ותגרי נמירוב הסמוכה, אף הם נכנסו לרבינו, להתברך מפיו ולהתבשם מדברי תורתו. כששבו הסוחרים לנמירוב מן היריד אשר בברסלב, סיפרו לאנשי עירם דברים מופלאים אודות הצדיק 'החדש' שהגיע לעיר, הנהוג בהנהגות מיוחדות במינם: הוא אינו מדבר כלל מענייני עסקי העולם הזה, וכל שיחה הוא מסיט אך ורק לענין התכלית, שהוא עבודת השם... ולועג בפה מלא לכל הוויות העולם כי אך הבל המה.

"הרי זאת מחפשים אנו!"

השמועות הגיעו גם לאוזניהם של רבי נתן וחברו רבי נפתלי-הירץ, והם אמרו איש לרעהו: "הרי זאת מחפשים אנו!".

רבי נפתלי היה ידיד נעוריו של רבי נתן, בשונה ממנו, הוא בא מבית חסידי וכבר היה מקורב לכמה מצדיקי הדור. זוגתו היתה נכדת הרה"ק רבי אפרים מסקאהל מבני היכלו של הבעל-שם-טוב הקדוש, ובשמת נישואיו השתתף הרה"ק ר' שלום שכנא

בעקבותיהם של החסידים כדורות שגברו

אם יש לך התבודדות, אני מקנא בך!

ידידים אהובים וחברים קרובים מאד היו ר' יצחק בנו של מוהרנ"ת ורעו ר' מרדכי מטולטשין, ונפשו קשורה בנפשו.

ר' מרדכי היה מכונה בפי אנ"ש בשם 'רבי מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה', בעקבות מעשה שהיה בעת ההתנגדות הגדולה, אשר אז כמעט כל תלמידי מוהרנ"ת עזבוהו עכ"פ בגלוי, ולא באו אליו בפרהסיא מחשש פיקוח נפש כיון שהותר דמם על ידי המתנגדים. ואותו ר' מרדכי היה מחמשה תלמידי מוהרנ"ת הנותרים אשר דבקו אליו במסירות נפש.

כשפעם אחת היכוהו והכריחוהו בעמדו ברחוב העיר, לדבר בגנות מוהרנ"ת לקללו ולהזכיר את שמו בזלזול בפרהסיא, שחק עליהם והשיב להם בלשון הפסוק "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה", כשהוא מנגן את הפסוק בטעמיו, בקול רם ובעזות דקדושה.

ר' יצחק חברו היה קרוב אליו כל כך, עד שהיה דואג לו לכל ענייניו. כיון שר' יצחק היה 'בעל הבית' קצת, ועבד עבודתו בבית הדואר, היה לו יכולת לפרנס גם את ר' מרדכי ומשפחתו. ומנהג עשה לעצמו: כל מה שהיה קונה, היה קונה שניים, אחד לו ואחד לר' מרדכי. עד כדי כך, שפעם בבוא החורף היה חפץ לקנות לעצמו מעיל פרווה שמחמם כראוי - דבר שהיה נצרך עד למאד בקור שהיה שורר שם - אך כיון שלא היה לו מספיק כסף לקנות עוד אחד בשביל ר' מרדכי, לא קנה אף לעצמו...

פעם אחת היה ר' יצחק נוכח כשדיבר אביו מוהרנ"ת בהתלהבות נפלא ממעלת התפילה וההתבודדות, שעל כל דבר ודבר, ועל כל ענין וענין צריך לבקש מה' הרבה, הורני ה' דרכך וכו', וכל מה שיעשה האדם בלי התבודדות, אינו בטוח אם עשה כהוגן, וכך הירבה לעורר את השומעים.

אחר כך שאל ר' יצחק את אביו: האם גם על ענין ידיוותי עם ר' מרדכי ועל הצדקה וגמילות חסד עמו, אני צריך לבקש מהשי"ת שיהיה בינינו אהבה אמיתית? והלא זה כבר נוהג בין שני אהבים כמונו שנים רבות, שאנו זוכים להתחזק בשבת אחים גם יחד, ומדברים אחד עם חבירו ביראת שמים, ומה מקום לתפילה והתבודדות על זה? נענה מוהרנ"ת ואמר: "בני, אם יש לך התבודדות ואתה מתפלל ומבקש להשי"ת על זה, אני מקנא בך. אבל אם לא, אינני מקנא בך!".

גם אחר שענה מוהרנ"ת את תשובתו הברורה לבנו ותלמידו, הרהר ר' יצחק לעצמו, כי אין הוא זוכה להשיג ולהבין את דברי אביו, וכי בענין זה לפי דעתו, אין הוא צריך להתבודדות ותפילות.

לא עבר זמן רב, ונעשה איהו פירוד ביניהם למשך תקופה מסוימת, שלא היו נפגשים ומתוועדים יחד, והיה ר' יצחק מתפלל על זה ואומר: "אני ור' מרדכי לא היינו מתרחקים לעולם זה מזה, לא היתה זאת אלא כדי להראות לי כמה גדולים דברי אבי, וכמה אמת ונכון הדבר, כי אי אפשר לעשות שום דבר אפילו בעבודת ה', ואפילו בעניינים שכבר זכה אליהם, בלי שיתמיד בהתבודדות וירבה על זה בתפילה".

ר' יצחק מטולטשין-צפת, בן מוהרנ"ת זיע"א

בנו השני של מוהרנ"ת, נולד בערב פסח תקס"ח. היה תלמיד מובהק של אביו, ורוב המכתבים בעלים לתרופה נכתבו אליו. ניהל את בית הדואר בטולטשין. וקידש שם שמים במשא ומתן באמונה. היה עוסק בתורה ותפילה הרבה. בשנת תרכ"ח בהיותו בן שישים שנה עלה לארץ הקודש והתיישב בעיר צפת. נפטר בשם טוב ב"ד אדר שני שנת תר"ל, מנ"כ סמוך לציון הרה"ק בעל הבית יוסף מחבר השו"ע.

עכבה לטובה

באותו קיץ של שנת תקס"ב, טרם בוא רבינו לברסלב, היה בידעתו של מוהרנ"ת להשתקע בעיר ברדיטשוב. אף על פי שחמיו רבי דוד צבי אבה בכל לבו להנחיל את כסא רבנותו לחתנו, ואף הדריכו רבות לכך, לא הסכים מוהרנ"ת לכך בשום אופן. הוא לא רצה להשתמש בכתרה של תורה, ונטה יותר לעבור לברדיטשוב כדי להמשיך בעסק אביו, שהיה לו שם בית מסחר, ולשבת על התורה ועל העבודה כשהוא נהנה מיגיע כפיו ואינו נזקק לחסדי הזולת.

לבסוף התברר כי אילו היה מוהרנ"ת מתיישב בברדיטשוב המרוחקת, הרי שהתקרבותו לרבינו היה מתרחקת מרחק רב, או לא יוצאת אל הפועל כלל. וכאן התגלתה ההשגחה הפרטית, כי בטרם ביצוע משאלתו לעקור לברדיטשוב או לאודסה המרוחקת אף היא, הגיעה לו הידיעה כי חותנו הגאון רבי דוד צבי עומד לבקר בנמירוב.

וכמובן מפני כבוד חותנו דחה בינתיים את הנסיעה לברדיטשוב בכדי להימצא בעיר ולקבל פני חותנו.

והשי"ת מסבב כל הסיבות סיבב כך שבואו של חותנו לנמירוב נדחה מעת לעת, בגלל סיבות שונות, עד לאחר ראש השנה של תקס"ג.

וכך ארע, שבדיוק באותה תקופת זמן שמוהרנ"ת המתין לחמיו בנמירוב, נכנס בינתיים רבינו לברסלב הסמוכה. וזאת היתה הסיבה מאתו יתברך שמוהרנ"ת יתעכב מעט, ועכבה זו, שנגרמה בעקיפין על ידי חותנו המתנגד הגדול לדרך החסידות, היתה לטובה ולברכה, שכתוצאה מכך התוודע מוהרנ"ת לרבינו, ונהפך לחסיד נלהב, ומהתוודעות זו תוצאות חיים עד היום הזה...

מתחדשים 'בגלל' או 'למרות' הירידה?!

האם מצב של נפילה היא גם עת עבודה? מהי הסכנה העצומה בשעת נפילה? לפי דעת רביה"ק - מי נרוע יותר מ"משומד"?

[הבהרה: לצורך הרחבת והבנת הדברים נוסחה מחדש המשך השאלה של שבוע הקודם באופן יותר מפורט].

...מה בצע בניפילות והשלכות הלכו? מדוע צריך ליפול כל כך כשרק מנסים קצת להתרומם? מה רצון השי"ת בזה, ומה השי"ת מצפה מאתנו אז? מה הם הלימודים שיש לנו מרביה"ק בנושא זה, ומתי אפשר [אם בכלל מותר?] לומר שבסופו של דבר יצאנו כאן עם ריווח מכל העסק הזה? נא להתייחס לנושא הזה למרות שזה רגיש ועדין, כי למעשה זה מציאות שאיננה מדלגת על אף אחד.

המשך למה שכתבנו בשבוע שעבר - עלינו לדעת, שבכל הנפילות יש מטרה ותכלית, והשי"ת מצפה מאתנו לאיזה 'עבודה' מיוחדת השייכת דווקא בשעת נפילה, ואם מנצלים את הנפילות והירידות הללו כדבעי, וממלאים את התפקיד המיוחד למצבים אלו, הרי ש"הירידה היא תכלית העליה". ואכן, ענין זה הוא מהלימודים היסודיים שיש לנו מרביה"ק ותלמידיו הק'.

אלא שטרם נבאר זאת, עלינו להדגיש ב' נקודות יסודיות, אשר על אף שכבר הזכרנו באופן כללי בתשובות הקודמות, בענין ההתחזקות, אעפ"כ החובה להזכירן ולחדדן כאן לענייננו, ואלו הן:

א] כשמדברים מ"נפילות וירידות" ושיש עבודה בזה, ואפשר להתעלות על ידן דווקא, וכאשר יתבאר בע"ה בהמשך הדברים, בכל זאת החובה להדגיש - מה שברור ופשוט בתכלית לכל בר ברב, ואפילו למי שרק נתחנך בחינוך יהודי בריא - שאין מציאות כזאת של: לבחור ב"נפילה"!! הדיינו להניח לעצמו ליפול ח"ו, אפילו לנפילה קטנה ביותר.

שכן, הבחור בנפילה, הרי הוא בוחר ברע, ועתיד ליתן על זה את הדין, וכלשונו הזהב של ראב"ר בביאור הליקוט'ים (על ח"י כב מפתח ט'): "הירידה נקראה בשם 'מכשול' כלשון הכתוב לפני עיוור לא תתן מכשול, שרוצה לילך בדרך הישר ולא להיכשל חס ושלום, וזה מורה ומודיע לנו, שבאמת לא יהיה כלל רצונו יתברך שיבוא בה על האדם מצד עצמו אפילו כחוט השערה, כי אף במקום השוגג או האונס וההכרח לבד, שיבוא ויגיע על האדם מלמעלה על פי דיבורו בעצמו וכו'. כי מיד כשנוגע בזה האדם מצד עצמו ותאוותו, ולא מסיבת ההכרח לבד, יחשב זאת לחטא ועוון ממש חס ושלום, עד שנתענגש על זה" עכ"ל.

וכל הלימודים ודיבורי ההתחזקות שיש בזה הוא רק: או בנפילה "שיבוא ויגיע על האדם מלמעלה" [ובענין זה גופא יש אריכות דברים ואכמ"ל מרוב עדינותם], או כשאנו עומדים לאחר מעשה כש"לדאבוננו" ולצערנו ולבושתנו נכשלנו במה שנכשלנו, ואכן בנוגע על להבא עשינו כבר ישוב הדעת וחשבון הנפש

בהתבודדות לתקן לעצמינו גדרים וסיגים שהדבר לא יחזור על עצמו. כעת, ורק כעת [!] מוטל עלינו לתקן את העבר, וכאן מתחילים הדיבורים על אודות ה"עבודה" שיש בירידות ובנפילות.

ולא בשופטני עסקינן שבראותם הדברים ש"אם אין יצר הרע לאדם אין עבודתו נחשבת כלל" אזי ילכו לחפש אחריו... שכן כמה הלכות חמורות יש לנו משום "דמיגר יצר הרע בנפשיה", וכל תשוקתו ותפילותינו היא ש"תעזרנו לסלק לגמרי את היצר הרע מקרבנו" (כלשון מוהר"ת בליקוטי תפילות) והסדר היום שלנו מתחיל ב"הי רצון שתצילנו מיצר הרע..."

ב] נטייתו הטבעית של האדם היא, שכאשר הוא נופל מדרגתו הוא מרגיש שהוא נפלט מחוץ למסלול של עבודת ה', וכאן מתגנבים להם ההרהורים של יאוש וכפירה, שהרי ממילא נפלטתי מהמסלול אם כן "איזיל ואתהני מהאי עלמא"... וידוע אמרתו של הרה"ק מאצק ז"ע ש"העולם קוראים לזה יאוש, ואני קורא לזה פריקת עול"...

ואכן, על זה מבהיר ומוזיר אותנו מוהר"ת ש"באמת כשיש להאדם ירידה קודם העליה הוא אז בסכנה עצומה, כי הרבה נשקעו בירידתם רח"ל כמובא בספרים. כי אף על פי שעל ידי הירידה וההתרחקות מתגבר הרצון ביותר, היינו אם יזכה לזכור את מעלתו ולבלי לשכוח לכסוף ברצון חזק תמיד לה' יתברך, אבל יכול להיות ח"ו שעל ידי שירד ונתרחק, ישכח ח"ו את השי"ת ויפול ח"ו לרצונות דסטרא אחרא שהם תאוות עולם הזה, עד שיוכל לשכוח את הרצון דקדושה לגמרי" (ליקוטי הלכות, ערב ג. ד.).

ובכן צריך לקעקע מן השרוש שכל והרגש פסול זה, שכן האמת הצרופה היא שאין מציאות כזאת להיפלט מהמסלול, ובכל מציאות ירודה ונפולה שרק לא תהא, יש שם חיות ורצון השי"ת. "כי אף על פי כן בוודאי גם הם מקבלים חיות ממנו ית', ואפילו מקומות המטונפים או בתי ע"ז, צריכין גם כן לקבל חיות ממנו יתברך" (ליקוטי מוהר"ן תניינא תו"ב), וממילא שייך שם עבודת ה'.

ואשר לכן "אפילו אם יפול ח"ו למקום שיפול, אפילו בשאול תחתיות, ג"כ אל יתייאש עצמו לעולם, ותמיד יחפש ויבקש את השי", ויחזק עצמו בכל מקום שהוא, בכל מה שיוכל, כי גם בשאול תחתיות נמצא השי", וגם שם יכולין לדבק את עצמו אליו יתברך" (ליקוטי מוהר"ן תורה ו).

ולכן כשנקלעים למצבים כאלה, במקום להיגרר אחר הרצון הטבעי (קרי: יצר הרע!) ולהתרשל וליפול בדעתו וללכת לישון, אשר דבר זה הוא הרמת 'דגל לבן' לסטרא אחרא, שהנה הוכרעה המלחמה לצידים ח"ו - ולפי האמת זוהי המטרה שאליה חותר היצר"ר, להכנעה והסכמה זו, ועל זה יש לנו אימרה חרופה מאד מרביה"ק והיא ש"חסיד שנפל הרי הוא גרוע ממשומד!!".

וזה ה'אלף בית' של תורת ברסלב - היינו התקומה וההתרעננות וההתחדשות בעבודת ה', לא "למרות" הנפילה אלא "בגלל" הנפילה.

(המשך יבוא בע"ה)

ישמח לב מבקשי ה'

אחר עמל ויגיעה רבה, עלה בס"ד בידי מערכת "לבבי" להקים את הפרויקט הנפלא "שאלות ותשובות", ובו יהיה ניתן להשאיר שאלות בענייני עבודת השם במשנת ברסלב, ואחד מחשובי אנ"ש יחזור אל השואל ללבב ולבאר את שאלתו בבהירות רבה, להשארת שאלה, ניתן להתקשר למס' הטלפון של המערכת, ולהקיש 3.

אנו תפילה, שחפץ השם בידינו יצליח, ונוכה להפיח רוח ותקווה חדשה בליבות המבקשים לדעת את השם.

אז נדברו יראי ה'

לאחר ציפיה של שנים רבות עלה בידי מרכז ההפצה "לבבי" לייסד חבורה חדשה לכלל הבחורים תושבי חו"ל המסתופפים בצל ארעא קדישא. כשבכל שבוע מתקיים שיעור מפי אחד מחשובי אנ"ש, בליל שלישי בשעה 10:30 בלילה, בביהמ"ד "נועם השם" רח' אביתר הכהן 9. השיעור פתוח לכל מי שמבקש לשמוע דבר השם.

כבר השבוע התקיים השיעור הראשון, כשבלייל שלישי התקבצו בחורים רבים, שלמים ויראים, והתועדו יחד בנעימות נפלאה, באהבת החברים, ושרורו ניגוני התעוררות ודביקות המעוררים את הלב. לאחר מכן הלהיב את הלבבות אחד מחשובי אנ"ש אשר הרחיב בדיבור בעניין לדבר עם השם יתברך, אשר זהו מיסודות דרכו של רבינו הקדוש.

אומן מחדשת פנים

משלחת מטעם קהילת האברכים והנהלת המוסדות בעיר הגעוגעים אומן יצ"ו, ביקרה בארץ הקודש, ועלו למעונם של זקני וחשובי אנ"ש: הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א, והגה"ח רבי שמואל משה קרמר שליט"א, אשר יצאו מגדרם בדברי חיזוק ועידוד למנהלי המוסדות באומן, בהתלהבות יתירה.

כמו כן ביקרו בבית הרה"ח רבי נתן ליברמנש שליט"א, אשר על אף חולשתו הגדולה קיבלם במאור פנים, והרעיף עליהם דברי חיזוק. כן ביקרו בבית הרה"ח ר' אפרים קעניג שליט"א בצפת, ואצל עוד שאר רבני אנ"ש שליט"א.

כולם כאחד התפעלו מאד לשמוע את דבר התחדשות הקהילה באומן, והרעיפו עליהם דברי ברכה וחיזוק.

נקודות

גם על ידי השמחה וכו' אין להחיות אדם אחר. כי יש בני אדם שיש להם יסורים גדולים ונוראים רחמנא לצלן, ואי אפשר להם לספר מה שצדקכם. והם היו רוצים לספר, אך אין להם בפני מי לספר ולהשיח עמו את כל אשר עם צדקכם, והם הולכים מלאים יסורים ודאגות. וכשבא אדם עם פנים שוחקות, וכו' להחיות אותם ממש. ולהחיות אדם אינו דבר ריק, כי הוא דבר גדול מאד, וכמו שמוכח בגמרא (תענית דף כ"ב ע"א) מהני תרי בדחי שזכו למה שזכו על ידי זה שהיו משמחים בני אדם. (שיחות הר"ן, מ"ג)

התודה והברכה לפרנס ההדפסה וההפצה, הרה"ח ר' אברהם מנחם קנאפער שליט"א, שנטל על עצמו עול הוצאות הגליון לשלושת החדשים הראשונים, לייסד ולבסס הגליון ולהעמידו על תילו. לע"ז חבירו היקר יוסף דוד בן יצחק ט"ר מאיר נחמן ואחיו משה מרדכי שעלו בסערה השמימה בל"ג בעומר תשפ"א במירון ככלל ארבעים וחמשה הקרבנות הקדושים, ת.נ.צ.ב.ה זכות הפצת תורת רבינו הקדוש תעמוד לו ולמשפחתו שיזכה לכל טוב והצלחה בכל הענינים